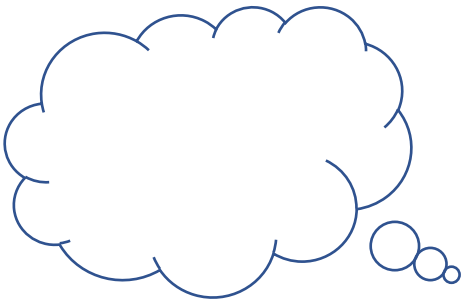

קטע מתוך "ספיח" / חיים נחמן ביאליק

לציון 145 שנה להולדתו

- במהלך הקריאה כדאי לשים לב לתיאורים האישיים, ליחס המורים וליחס הסביבה.
- במקומות שמופיעה בועת מחשבה אפשר לצייר את האותיות כפי שהילד ביאליק מדמיין אותן.
- על השאלות המופיעות בבועות הדיבור אפשר לדון בכיתה או בחברותות.

ספיח

עוד ביום הראשון כשהראה לי הסגן [המורה] את לוח ה"אלף בית" שורות שורות – מיד קפצו ובאו לפני תילות תילות של אנשי צבא, מאלו שעוברים לפרקים על פני ביתנו, הם והמתופף עמם בראש: טס-טרס! ביותר דומות לכך שורות האלפיון והגימליון עם ה"קבוצים" שלמטן. הרי הם אנשי תיל ממש, מזוינים מכף רגל ועד ראש; אלו, האלפיון, תרמיליהם מופשלים להם לאחוריהם והם הולכים כפופים קצת תחת משאם, כפורשים ל"מניברות"; ואלו, הגימליון, נצבים פשוטי רגל מלפניהם, מוכנים ל"מרש". עיני התחילו מפשפשות בצדי הלוח ובשוליו.

"את מי אתה מבקש?" שואלני הסגן.

"את המתופף... " אומר אני ועיני מפשפשות.

הסגן הניח מידו את ה"טיל" (המחנה), תפסני בסנטרי, הגביה ראשי קצת כלפי מעלה והעמיד עלי עינים בהמיות... פתאם נתעורר ואמר: "רד!"

הברה אחת ולא יותר. ומיד עלה על הספסל תינוק אחר במקומי ואני ירדתי בפחי נפש ופרשתי לקרן זזית, שלא לדעת מה הסגן רוצה. כל אותו היום הרהרתי בגיטות ובאנשי צבא. ולמחר, כשעליתי שוב, הראה לי הסגן צורת א ואמר:

"רואה אתה אָסל וזוג דליים?... " [אסל הוא מתקן לנשיאת דליים על הכתף]

"אמת, בחיי ראשי, אסל וזוג דליים..."

"הרי זו אל"ף", מעיד הסגן.

"הרי זו אל"ף", שונה אני אחריו.

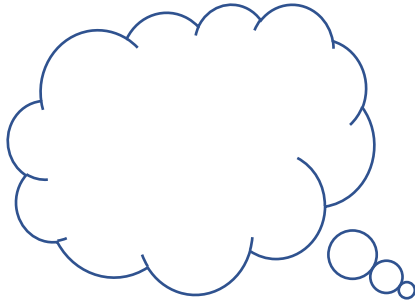
"מה זאת?" שואל שוב הסגן.

"אסל ושני דליים", אומר אני ונהנה הנאה גדולה על שהזמין לי הקדוש-ברוך-הוא כאן כלים נאים אלו.

"לא, אמור: אל"ף!" חוזר הסגן ואומר, "זכור: אל"ף, אל"ף."

"אל"ף, אל"ף..."

וכשירדתי מלפניו פרחה לה מיד האל"ף מלבי.

...צורות שאר האותיות נראו לי אף הן בכמה פנים : בדמות בהמות וחיות ועופות ודגים וכלים, או כבריות משונות סתם, שלפי שעה לא מצאתי להן עדין דוגמא בעולם הזה.

השי"ן - הרי זה מין שפיפון בעל שלשה ראשים ;

הלמ"ד - הרי זו חסידה פושטת צואר ועומדת על רגל אחת, מעין זו שדרה בראש האילן אחורי ביתנו ;

הגימ"ל - הרי הוא מגף, כזה שמצויר על-גבי הקופסאות של משחת נעלים ושד קטן בעל זנב מצחצח אותו בזריזות מרובה...

הדל"ת - בחינת קרדום, וכן פֶּלֶן...

ופעמים נראתה לי אות אחת היום בדמות צורה זו ומחר בדמות צורה פלונית. דבר זה נעשה מאליו, בלא כונה ובלא יגיעה מצדי. צורה שנתישנה עלי – נסתלקה ובמקומה באה חדשה...

כשהגעתי לצירוף האותיות – והנה ערב רב של בריות שונות ומשונות. כתי-כתות הן הולכות ובאות זו בצד זו וזו מאחורי זו...

אותה ערבוביא הסירה אזני מְשֹׁמֵעַ תורתו של הסגן וגרגרתי היתה מצויה בין אצבעותיו. בפי אני הוגה אחריו, לכאורה, כל הברה, אבל הלב עושה בתוך כך את שלו : קולט צורה ופולט צורה, מצרף צרופים וחולם בהקיץ...

הייתי מתחיל שוחק פתאם ; ושחוק זה היה מרתיח את כל קרביו של הסגן ומעיר עלי את כל חמתו. איני יודע, מה איכפת לו כשאני שוחק?

מה מגביר
את תחושת
הבלבול?

חברי שב"חדר" לא היו משגיחים בי כלל ואף אני לא הייתי חושש להם. כשהיו משחקים בחדר מבפנים – הייתי יושב מן הצד ומסתכל או שהייתי פורש לקרן זוית, מוצץ את האגודל והוגה. שוגה הייתי באותן הצורות שב"סדור", בהן ובצרופיהן ובצרופי צרופיהן, עד מקום שפֶּחַם הדמיון מגיע. לבי היה נוטל מהן כמה שיכול, תוך עֵל וקֶלֶפֶתָן פֶּלֶט ; וכשהיו התינוקות יוצאים לשחק בחצר – הייתי מבקש ומוצא לי מחבואה, יושב בדד ומשחק לי ביני לבין עצמי...

ביצד מתייחסת
הסביבה אל הילד?
מה תגובתו?